

ધોરણ : 7

ગુજરાતી

પાઠ - 4

બે ખાનાંનો પરિગ્રહ

અભ્યાસ / સ્વાધ્યાય

અભ્યાસ

1. નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર માટે આપેલા વિકલ્પોમાંથી સાચો ઉત્તર શોધીને તેનો ક્રમ-અક્ષર
પ્રશ્ન સામેના માં લખો.

- (૧) ગાંધીજીને ક્યા વાઇસરોયને મળવા દિલ્હી જવાનું હતું ?
- (ક) લોડ કલાઇવ
- (ખ) લોડ ડેલહાઉસી
- (ગ) લોડ મિન્ટો
- (ધ) લોડ માઉન્ટ બેટન

(2) મનુષ્યને ગાંધીજીને શું થતાં હતાં ?

(ક) પુત્રી

(ખ) પૌત્રી

(ગ) દોહિત્રી

(ઘ) ભગ્રીજ

(3) 'એ ખાનાંનો પરિગ્રહ' પાઠથી તમે શીખશો કે.

(ક) વણખપનું ન વાપરવું

(ખ) સંગ્રહ કરવો

(ગ) સગવડોનો ઉપયોગ કરવો

(ધ) મનુષ્યના સાચાં હતાં

2. નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર એક-એક વાક્યમાં લખો.

- (1) ગાંધીજીને શામાં બેસાડીને વાઇસરોયે મળવા બોલાવ્યા હતા ?
- ગાંધીજીને વિમાનમાં બેસાડીને વાઇસરોયે મળવા બોલાવ્યા હતા.
- (2) લેખિકાએ 'હિન્દુસ્તાનના પિતા' કોણે કહ્યા છે ?
- લેખિકાએ ગાંધીજીને હિન્દુસ્તાનના પિતા' કહ્યા છે.

(3) ગાંધીજીએ ટ્રેનમાં ચડ્યા પછી પહેલું કયું કામ કર્યું ?

➤ ગાંધીજીએ ટ્રેનમાં ચડ્યા પછી પહેલું કામ ફંડ ઉઘરાવવાનું કર્યું.

(4) સ્ટેશન માસ્તરે ગાંધીજીને શી આજ્ઞા કરી ?

➤ સ્ટેશન માસ્તરે ગાંધીજીને, રેલવેના ડબ્બાનાં બંને ખાનાં વાપરવાનું

ચાલુ રાખવા માટે આજ્ઞા કરી.

3. નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો.

(1) બાપુએ વિમાનમાં જવાની ના કેમ પાડી ?

➤ વાઇસરોયે બાપુને વિમાન દ્વારા મળવા બોલાવ્યા. બાપુએ વિમાનમાં જવાની વાઇસરોયને ના પાડી, જે વાહનમાં કરોડો ગરીબો મુસાફરી ન કરી શકે તેમાં પોતાનાથી બેસી શકાય નહિ, એમ ગાંધીજી માનતા હતા.

(2) લેખિકાએ બાપુ માટે આગાડીમાં બે ખાનાંનો ડબ્બો શા માટે
પસંદ કર્યો ?

> લેખિકાને થયું કે સ્ટેશને-સ્ટેશને બાપુનાં દર્શન કરવા માટે લોકોની
ભીડ જમશે. ફંડ એકટું કરતાં અવાજ થશે. તેથી બાપુને સહેજ પણ
આરામ મળશે નહિ. જો એક ખાનામાં સામાન રહે અને બીજા
ખાનામાં બાપુ સૂઈ બેસી શકે તો બાપુજીની સગવડ સચવાય. આથી
લેખિકાએ બાપુ માટે આગાડીમાં બે ખાનાનો ડબ્બો પસંદ કર્યો.

(3) બાપુએ લેખિકાને શાનો ઠપકો આખ્યો ?

►પટનાથી દિલ્લીની મુસાફરી માટે બાપુએ લેખિકાને ઓછામાં ઓછો સામાન રહે એવો રેલવેનો નાનામાં નાનો ત્રીજા વર્ગનો ડબો પસંદ કરવા કહ્યું હતું, પણ લેખિકાએ બાપુની સગવડ અને અનુકૂળતા માટે બે ખાનાવાળો ડબો પસંદ કર્યો. બાપુ પોતાના ખપ કરતાં વધારે વાપરવું તેને એક પ્રકારની હિંસા સમજતા હતા, તેથી બાપુએ લેખિકાને ઠપકો આખ્યો.

(4) લેખિકાની ભૂલનું પ્રાયશ્ચિત કરવા બાપુએ શું કરવા સૂચવ્યું?

➢ લેખિકાની ભૂલનું પ્રાયશ્ચિત કરવા બાપુએ લેખિકાને રેલવેના ડબ્બાનું બીજું ખાનું ખાલી કરવા કહ્યું અને તેનો ઉપયોગ વધારાનાં જે પેસેજરો લટકતાં હતાં તેમને માટે કરવા સ્ટેશન માસ્તરને સૂચવ્યું.

સ્વાધ્યાય

1. નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર લખો.

(1) આ પ્રસંગમાંથી તમને શી પ્રેરણા મળી ?

- ગાંધીજીની સગવડ માટે મનુભહેન આગાડીના ડબ્બાનાં બે ખાનાં રાખી લે છે. ગાંધીજી ખપ પૂરતો એક ડબ્બો જ રાખવા માગતા હતા. આથી ગાંધીજી મનુભેનને બે ખાનાં રાખવા માટે ઠપકો આપે છે અને સ્ટેશન માસ્તરને બોલાવીને બીજું ખાનું તેમને પાછું સોંપે છે.
- આ પ્રસંગમાંથી આપણાને પ્રેરણા મળે છે કે ખપ કરતાં વધારે વાપરવામાં એક પ્રકારની હિંસા રહેલી છે.

(2) ગાંધીજી વિશે દસ વાક્યો લખો.

► મહાત્મા ગાંધી મહાત્મા ગાંધીનો જન્મ ઈ.સ. 1869ના

ઓક્ટોબરની બીજી તારીખે પોરબંદરમાં થયો હતો. તેમનું પૂરું

નામ મોહનદાસ કરમચંદ ગાંધી છે. બાળપણામાં તેમણે

'હરિશ્ચંદ' નાટક જોયું. શ્રવણની વાર્તા વાંચી. તેની ગાંધીજી પર

ઉંડી અસર થઈ. માધ્યમિક શિક્ષણ પૂરું કરીને તેઓ ઉચ્ચ

અભ્યાસ કરવા માટે કિલાયત ગયા ને બેરિસ્ટર થયા. ગાંધીજી

વકીલાત કરવા દક્ષિણ આફિકાં ગયા.

➤ ત્યાં તેમને રંગલેદનો કડવો અનુભવ થયો. આ અન્યાય દ્રારી કરવા તેમણે અહિંસક લડત ઉપાડી. તેમાં તેઓ સફળ થયા. ત્યાંથી ભારત આવ્યા. ભારતને અંગ્રેજોની ગુલામીમાંથી મુક્ત કરવા બાપુએ આંદોલન ચલાવ્યું. અહિંસા અને સત્યાગ્રહ તેમનાં શક્તો હતાં. સમગ્ર ભારતના લોકોનો તેમને સાથ મળ્યો. તેઓ સફળ થયા. ઈ.સ. 1947માં ભારતને આજાઈ મળી.

(3) બચાવને 'લૂલો' ને બદલે 'આંધળો' કહીએ તો ? અને પ્રેમને 'આંધળો' ને બદલે 'લૂલો' કહીએ તો ?

► 'લૂલો બચાવ' એ રૂઢ થયેલો શબ્દપ્રયોગ છે. 'લૂલો' એટલે નિરાધાર કે પુરાવા વિનાનો. જેના બચાવમાં કશો પુરાવો કે આધાર ન હોય તેને 'આંધળો બચાવ' કહી શકાય નહિ.

► 'આંધળો પ્રેમ' (બ્લાઇન્ડ લવ) એ પણ રૂઢ થયેલો શબ્દપ્રયોગ છે. 'આંધળો' એટલે જેમાં પ્રેમી પોતાના પ્રિય પાત્ર સિવાય બીજું કશું જોઈ શકતી નથી તેવો પ્રેમ. આમ 'લૂલો બચાવ' તેમજ 'આંધળો પ્રેમ' નાં વિશેષણો બદલવાથી અર્થ અસ્પષ્ટ બને છે.

2. નીચેના શબ્દોના અર્થ જાણો અને તેના વાક્યપ્રયોગ કરો .

(1) ઘેવના - સંભાળ, કાળજી

➤ માના આકસ્મિક મૃત્યુ પછી છોકરીની ઘેવના રાખનાર કોઈ ન રહ્યું.

(2) હુંજર – કારીગરી, કસબ

➤ હુંજર શીખનાર ક્યારેય ભૂખે મરતો નથી.

(3) લીડ – ગિરદી

➤ લીડમાં ખિસ્સાકાતકુંથી સાવધ રહેવું જોઈએ.

(4) સલૂન - ધરના જેવી સગવડોવાળો રેલગાડીનો ખાસ ડબો

➢ મહારાજાઓ અને અંગ્રેજ અમલદારો સલૂનમાં જ મુસાફરી કરતા.

(5) પ્રાયશ્ચિત - પાપના નિવારણ માટેનું તપ

➢ કોઈ ઘોડું કામ થઈ જાય તો આપણે તેનું પ્રાયશ્ચિત કરવું જોઈએ.

3. કોસમાંથી યોગ્ય શબ્દ પસંદ કરીને ખાલી જગ્યા પૂરો.

(કે, અને, એટલે, તો)

- (1) એકમાં સામાન રખાવ્યો અને બીજમાં પૂર્ણ બાપુજીને સૂવાનું રાખ્યું.
- (2) ઇન્સ્પેક્ટરે જોયું તો મહાદેવની આંખમાં આંસુ હતાં.
- (3) ડૉક્ટરે કહ્યું કે એણે કસરત કરવી જોઈએ.
- (4) મહાદેવ ગાયને હંકવા રોકાયો એટલે એને પરીક્ષામાં મોડું થયું.

THANKS

FOR WATCHING